

# Stenogrammid

## XIII Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

Neljapäev, 26.11.2015, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:01 Riigikogu liikme Oudekki Loone ametivanne

10:02 Istungi rakendamine

2. 10:07 Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (57 SE) kolmas lugemine

3. 10:15 Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (97 SE) kolmas lugemine

4. 10:17 Sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu (98 SE) teine lugemine

5. 11:16 Tarbijakaitse seaduse eelnõu (37 SE) teine lugemine

6. 11:33 Rahvastikuregistri seaduse, perekonnaseisutoimingute seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (124 SE) esimene lugemine

7. 11:58 Riigipiiri seaduse, politsei ja piirivalve seaduse ning riigipiiri seaduse, tolliseaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (141 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

**10:01 Esimees Eiki Nestor**

Austatud Riigikogu, tere hommikust!

---

**1. 10:01 Riigikogu liikme Oudekki Loone ametivanne**

**10:01 Esimees Eiki Nestor**

Riigikogu liikme Lauri Laasi volituste lõppemise tõttu asus 21. novembrist Riigikogu liikmeks Oudekki Loone. Selleks et tööd alustada, tuleb tal anda ametivanne. Kui Riigikogu natuke rahuneb, siis ongi tal see võimalus. Palun, Oudekki Loone!

**10:01 Oudekki Loone**

Austatud Riigikogu esimees! Hea Riigikogu! Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XIII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale.

---

10:02 Istungi rakendamine

**10:02 Aseesimees Jüri Ratas**

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Nüüd on eelnõude ja arupärimiste üleandmise aeg. Ma palun Riigikogu kõnetooli Olga Ivanova!

**10:02 Olga Ivanova**

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Annan viie Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel üle arupärimise justiitsminister Urmas Reinsalule. Arupärimine on kohtutäiturite tasustamise ja tegevuse kohta. Kohtutäiturid on Eestis vabakutselised, nad tegutsevad riigilt saadud volituse alusel, kuid siiski

enda nimel ja vastutusel. Viimasel ajal on tõstatunud mitmed probleemid seoses kohtutäiturite tegevuse, otsustusõiguse ja tasustamisega. Ühiskond on saanud teada mitmest kohtutäiturite mainet raskelt kahjustanud juhtumist, nagu Reimo Metsa juhtum, mis oli seotud kohtutäitur Kairi Laiõuna tegevusega, samuti Peeter Kummeli juhtum, kus kohtutäitur Marek Laanemets arestis võlgniku vara mitmekordselt.

Probleemi tõsidust ilmestab fakt, et 2014. aastal esitati järelevalve ja õigusteeninduse talitusele 984 pöördumist. Võrreldes 2013. aastaga kasvas oluliselt kohtutäiturite vastu algatatud distsiplinaarmenetluste arv. Peamised puudused, mis kohtutäiturite järelevalve käigus avastati, olid seotud menetlusosaliste kaebustega eelkõige pöördumise tähtjaks lahendamata ja sellele tähtjaks vastamata jätmise kohta, kuid ka menetlusosalistele tähtjaks otsuse kättetoimetamata jätmise kohta. Mitmeid rikkumisi tuvastati vara arestimisel, rikkumised olid seotud ülearestimisega, samuti paistis silma, et ebaregulaarse sissetulekuga inimestele ei tagatud arestivaba miinimumi ehk toimetulekumiinimumi.

Meil on ministrile neli küsimust, millele ootame vastust. Aitäh!

### **10:04 Aseesimees Jüri Ratas**

Ma palun Riigikogu kõnetooli Jaak Madisoni!

### **10:05 Jaak Madison**

Austatud Riigikogu asespiiker! Head kolleegid! Annan Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna nimel üle arupärimise välisminister Marina Kaljurannale seoses Eesti Vabariigi valitsuse seisukohtadega Tartu rahulepingu kehtivuse ja rahulepingust tulenevate alade okupeerimise kohta. 25. novembril 2015 ehk eile menetles Riigikogu Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelise piirilepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu. Piirilepingut tutvustas ja rahvasaadikute küsimustele vastas valitsuse esindajana välisminister Marina Kaljurand. Korduvate küsimuste peale Tartu rahulepingu kehtivuse kohta kinnitas minister, et leping kehtib ka uue piirilepingu ratifitseerimise korral, rahuleping jääb jõusse ning muudetakse vaid riigipiiri kulgemist. Küsimustele, mis puudutasid Tartu rahulepingust tulenevate maa-alade okupeerimist, ei suutnud või ei soovinud välisminister kahjuks anda ühtegi konkreetset vastust. Minister vastas okupeerimist puudutavatele küsimustele nii: "Ma kinnitan ka seda, et juriidiliselt võib teil õigus olla, kui te ütlete, et need maa-alad on tänaseni okupeeritud. Mina seda sõna ei kasutaks, aga teil on õigus seda kasutada. Kindlasti on juriste, kes kiidavad teie tõlgenduse heaks." Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon ei soovi käsitleda erinevaid tõlgendusi, vaid saada selgust Vabariigi Valitsuse seisukohtades.

Seetõttu palume välisministril vastata kolmele küsimusele. Esiteks, kas ta kinnitab, et kehtiva Tartu rahulepingu alusel on 5,2% Eesti pindalast okupeeritud? Teiseks, kas nende okupeeritud alade eest on valitsusel kavas esitada kahju- või kompensatsiooninõue? Kolmandaks, miks on ratifitseeritavas piirilepingus kokku lepitud kahe riigi vaheline piir, mis jätab Venemaa Föderatsiooni valdusesse Tartu rahulepingust tulenevad alad ja seda ilma mingi kompensatsioonita? Aitäh!

### **10:07 Aseesimees Jüri Ratas**

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks arupärimist. Riigikogu juhatuse otsustab kodu- ja töökorra seaduse kohaselt nende edasise menetlemise.

Head ametikaaslased, teeme kohaloleku kontrolli.

#### Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

---

## **2. 10:07 Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (57 SE) kolmas lugemine**

### **10:08 Aseesimees Jüri Ratas**

Alustame tänase päevakorra punktide menetlemist. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 57 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada?

Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Head ametikaaslased, kuna eelnõu 57 nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme enne lõpphääletust kohaloleku kontrolli.

#### Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreerus 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 57. Palun võtta seisukoht ja hääletada! (Sumin.) Katkestan hääletuse. Kuna Riigikogu liikme Urve Palo hääletuspult ei tööta, siis on hääletus katkestatud. Võtan kolmeminutilise juhataja vaheaja, et oleks võimalik see küsimus lahendada. Palun vabandust!

V a h e a e g

#### **10:10 Aseesimees Jüri Ratas**

Head ametikaaslased, juhataja võetud vaheaeg on lõppenud. Palun veel kord vabandust selle seisaku pärast! Praegu on hetk, kui saab esitada protseduurilisi küsimusi. Neid esitada ei soovita.

Kuna eelnõu 57 nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust, teeme enne lõpphääletust uuesti kohaloleku kontrolli.

#### Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Panen lõpphääletusele eelnõu 57. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

#### Hääletustulemused

Poolt 51 Riigikogu liiget, vastu 7 ja 7 jäid erapooletuks. Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 57 on seadusena vastu võetud. Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

---

### **3. 10:15 Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (97 SE) kolmas lugemine**

#### **10:15 Aseesimees Jüri Ratas**

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 97 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada?

Kõnesoove ei ole. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 97. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

#### Hääletustulemused

Poolt 52 Riigikogu liiget, vastu 33, erapooletuks ei jäänud keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 97 on seadusena vastu võetud. Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

---

### **4. 10:17 Sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu (98 SE) teine lugemine**

#### **10:17 Aseesimees Jüri Ratas**

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu 98 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Jüri Jaansonil!

#### **10:17 Jüri Jaanson**

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse k.a 28. septembril algatatud sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu 98 esimene lugemine lõpetati 28. oktoobril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 11. november 2015. Tähtajaks esitati 20 muudatusettepanekut. Eelnõu arutelude käigus võeti tagasi kolm ettepanekut. Sotsiaalkomisjon arutas teise lugemise ettevalmistamist kokku kuuel istungil: 29. oktoobril ning 16., 17., 19., 23. ja 24. novembril. Oma ettepanekute ja kommentaaridega eelnõu kohta pöördusid Riigikogu sotsiaalkomisjoni poole õiguskantsler, Eesti Rehabilitatsiooniasutuste Liit, Eesti Naiste Varjupaikade Liit, Eesti Kurtide Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit koos Eesti Linnade Liiduga ning Võru Linnavalitsuse sotsiaaltöösakond. Lisaks esitas

Sotsiaalministeerium oma kirjalikud ettepanekud eelnõu muutmiseks.

Esimesel istungil, mis toimus enne muudatusettepanekute esitamise tähtaja saabumist, arutati osapoolte ettepanekuid. Eesti Rehabilitatsiooniasutuste Liidu ettepanekud olid seotud eelkõige teenuste kulupõhisusega. Samuti sooviti selgitusi, kelle kanda jäävad rehabilitatsioonimeeskonna koolitamise kulutused ja mida tähendab sertifitseeritav kvaliteedijuhtimise süsteem.

Sotsiaalministeeriumi esindaja selgituse kohaselt käsitleb ministeerium kulumudelit töövahendina ning seetõttu ei ole kulutusi ja kulupõhisust kavas seadusega reguleerida. Rehabilitatsioonimeeskondade koolituse korraldamiseks leitakse vahendid Euroopa Sotsiaalfondi hoolekandetoetuste tegevuste jääkidest. Sertifitseeritava kvaliteedijuhtimise kohta selgitati, et teenuse osutajad peavad omandama sertifikaadi, mis tõendab seaduses väljatoodud põhimõtete rakendamist.

Eesti Naiste Varjupaikade Liidu pöördumises uuriti Sotsiaalministeeriumi kavatsust panna kohalikele omavalitsustele edaspidi kohustus hakata pakkuma turvakoduteenust peale laste ka lähisuhtevägivalla ohvritele. Nende esitatud info kohaselt on Eestis üle kümne aasta pikkuse tööga üles ehitatud spetsialiseeritud kompleksteenused ja loodud peaaegu kõiki maakondi kattev naiste tugikeskuste süsteem. Samas ei ole Sotsiaalministeeriumi esindajate selgituse kohaselt tegemist dubleeriva teenusega, sest naiste tugikeskuses saavad abi ainult naised ja lapsed. Lähisuhtevägivalla ja seksuaalvägivalla ohvritest mehi naiste tugikeskused ei aita, ka ei saa sealt abi perekonnast eraldatud vanemliku hoolitsuseta lapsed.

Eesti Kurtide Liidu pöördumises sooviti täpsustatud vastuseid ja selgitusi, miks on eelnõus ära kaotatud viipekeele tõlgi teenus. Sotsiaalministeeriumi esindaja selgitas osapooltele, et kuigi praegu eelnõus viipekeele tõlgi teenust ei ole, ei takista see kohalikel omavalitsustel seda teenust osutamast, sest iga kohalik omavalitsus saab arendada ja korraldada enda tingimustel ja oma korra alusel sotsiaalhoolekande seaduse eelnõus nimetatud teenuseid. On väga oluline, et kui kohalik omavalitsus on ära hinnanud inimese abivajaduse ja on selgunud, et inimene vajab viipekeele tõlgi teenust, siis on kohalik omavalitsus kohustatud seda ka tagama.

Eesti Maaomavalitsuste Liit ja Eesti Linnade Liit leidsid, et on vaja parandada eelnõu arusaadavust adressaatidele. Nende arvates on see, kui ülesanded, mida praegu mitmed kohaliku omavalitsuse üksused vabatahtlikult oma võimaluste piires täidavad, muudetakse kohustuslikuks, samas aga ei osutata rahalistele katteallikatele, vastuolus põhiseadusega. Sotsiaalministeeriumi esindajad selgitasid raha eraldamise kohta, et riik on kohalikele omavalitsustele eraldanud tasandus- ja toetusfondi kaudu raha sotsiaaltoetuste maksmise ja sotsiaalteenuste osutamise korraldamiseks nende territooriumil, kuid kahjuks on selgunud tõsiasi, et paljudel kohalikel omavalitsustel on jäänud alles selle raha jääke. Veel uurisid maaomavalitsuste ja linnade liit, kes otsustab sotsiaalteenuse eest võetava tasu üle. Selgitati, et teenustasu võtmise otsustavad kohalikud omavalitsused ise. Kui inimene vajab toimetulekuks sotsiaalteenust, kuid ei suuda selle eest maksta, siis peab kohalik omavalitsus tagama abivajavale inimesele rahastamise või võtma tasu sellises mahus, et inimene suudaks selle teenuse eest tasuda.

Samuti saatsid Sotsiaalministeeriumi esindajad abivajaduse tuvastamise ning kohaliku omavalitsuse abi andmise kohustuse kohta põhjaliku memo, mille kohta ütlen lühidalt järgmist. Kui abivajav isik on pöördunud kohaliku omavalitsuse poole palvega, taotledes sotsiaalteenust või -toetust, siis on omavalitsus kohustatud hindama isiku abivajadust. See tähendab, et esmalt peab kohalik omavalitsus kaalutusõiguse alusel sisustama, keda ta käsitleb abivajava isikuna. Teiseks tuleb tal kontrollida, kas tema poole pöördunud isik kvalifitseerub abivajava isikuna, ja põhjendada, milles abivajadus seisneb. Kolmandaks peab ta kaalutusõiguse alusel valima sobivaima abimeetme. Järgnevalt peab kohalik omavalitsus tegema otsuse abi andmise või andmata jätmise kohta, mis tuleb fikseerida kirjalikult. Otsuses peab olema ära märgitud selle vaidlustamise võimalused. Kui kohalik omavalitsus on teinud otsuse jätta abi andmata või rahuldanud taotluse osaliselt, siis peab vaidlustamisviites olema märgitud isiku võimalus pöörduda vaidega kohaliku omavalitsuse poole. Kui kohalik omavalitsus rahuldab vaide osaliselt või jätab rahuldamata, siis on omavalitsus kohustatud edastama selle maavanemale kontrollimenetluseks. Oluline on ka see, et kui kohalikul omavalitsusel ei ole võimalik isiku taotluses soovitud teenust osutada või toetust maksta, tuleb see asendada alternatiivse abimeetmega, mis isikut kõige paremini abistab.

Kokkuvõtet tehes tuleb öelda, et ei praeguse ega ka tulevase sotsiaalhoolekande seaduse järgi ei ole sellist asja, et kohalik omavalitsus võiks jätta abivajava inimese ilma abita. Samas on kohalikul omavalitsusel abistamisvõimaluse valimisel olnud siiani ja on ka edaspidi vabad käed.

Muudatusettepanekute sisulist arutelu alustati sotsiaalkomisjonis 16. novembri istungil. Muudatusettepanekutest üks kõige olulisem oli Eesti Puuetega Inimeste Koja muudatusettepanek, millega soovitakse eelnõust kaotada võimalus järjekorda võetud inimene järjekorrast välja visata, kui ta ei ilmu kolme kuu jooksul teenust saama. Sotsiaalministeeriumi esindaja sõnul toimus neil 2. novembril kohtumine Eesti Puuetega Inimeste Koja esindajatega, kus jõuti ühisele arusaamale, et järjekorra läbipaistvuse suurendamiseks on mõistlik jätta siiski järjekorda ainult need isikud, kellel on tuvastatud reaalne teenusevajadus, ja isikud, kes kohe teenust kasutama ei soovi hakata, aga on ikkagi õigustatud seda saama, võivad alates järgmise aasta algusest panna ennast Sotsiaalkindlustusametis ootelehele, mis oleks passiivne järjekord. Kui nad ei avalda soovi enda lisamiseks ootelehele, alles siis võib nad teenusejärjekorrast välja arvata.

Lõpetuseks mainin ära juhtivkomisjoni menetluslikud otsused ja ettepanekud. 19. novembri istungil tehtud otsused olid järgmised. Otsustasime saata eelnõu teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda 26. novembriks ehk tänaseks. Me teeme ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele ja panna lõpphääletusele. Me otsustasime määrata juhtivkomisjoni ettekandjaks sotsiaalkomisjoni liikme Jüri Jaanson. Kõik need otsused võeti vastu konsensuslikult. Lisaks kiitis komisjon 24. novembri istungil 7 poolt- ja 2 vastuhäälega heaks eelnõu teise lugemise menetlusdokumendid. Aitäh!

### **10:29 Aseesimees Jüri Ratas**

Suur tänu, hea ettekandja! Head ametikaaslased, ma palun saalis vaikust! Aitäh teile! Ma palun kõiki küsijaid esitada oma küsimus rahulikus tempos. Alustame. Andres Ammas, palun!

### **10:29 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Täna hommikul avaldas Eesti Linnade Liit seisukoha, et menetletavat eelnõu ei tohiks seadusena vastu võtta, kuna 2016. aasta eelarves ei kajastu neile pandud ülesannete täitmiseks vajalik ressurss. Oma ettekandes te ütlesite, et ministeerium leiab ...

### **10:29 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea küsija, võtame natuke tempot maha.

### **10:30 Andres Ammas**

Aa, ikka veel aeglasemalt on vaja.

### **10:30 Aseesimees Jüri Ratas**

Teil on aega pikemalt küsida. Ma palun teilt vabandust!

### **10:30 Andres Ammas**

Mina palun vabandust!

### **10:30 Aseesimees Jüri Ratas**

Üks hetk, ma ütlen, millal võib jälle alustada. Kas saaks küsimuse uuesti sõnastada alates sellest kohast, kus on juttu ülesannete täitmisest, 2016. aasta eelarvest jne?

### **10:30 Andres Ammas**

2016. aasta eelarves ei kajastu nende ülesannete täitmiseks vajalik ressurss. Oma ettekandes ütlesite, et ministeerium leiab, et need omavalitsustele vajalikud vahendid sisalduvad toetusfondis. Kas tuleva aasta toetusfondi planeerimisel on sinna lisatud ressursse, et selle konkreetse seadusega omavalitsustele antavad ülesanded saaksid rahalise katte?

### **10:31 Jüri Jaanson**

Aitäh! See eelnõu konkreetselt rahastamisega ei tegele ja selle järgi täiendavaid rahalisi vahendeid eelarvesse lisatud ei ole, sest eelnõu ei suurenda omavalitsuste rahalisi kohustusi. See on lihtsalt sotsiaalhoolekande seadus uue terviktekstina, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse eriosa. See markeerib ära need teenused, mille kvaliteediga on seni olnud probleeme, ja sätestab nende teenuste

miinimumnõuded. Samas ei ole need miinimumnõuded sellised, et need kohalike omavalitsuste finantsilisi väljaminekuid suurendaksid. Juhin tähelepanu, et nii praeguse kui ka tulevikus rakendatava sotsiaalhoolekande seaduse põhimõte on selles, et kohalikud omavalitsused on teenuste kujundamisel täiesti vabad. Kohalikud omavalitsused ja nende üksused peavad hindama inimese abivajadust ja välja töötama konkreetse teenuse inimese abistamiseks. Kui kohalikud omavalitsused kasutavad teenust, mis on kirjeldatud seaduses, siis tuleb neil järgida selle miinimumnõudeid.

### **10:33 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Mihhail Stalnuhhin, palun!

### **10:33 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Paragrahvi 156 lõikest 2 loeme, et siiski peab olema kindlustatud, et omavalitsuste kulud hüvitatakse riigieelarvest. Linnade liidu arvates ei ole seda raha riigieelarves ette nähtud. Selles ongi probleem. Kas poleks targem enne riigieelarves näidata, kus need summad on, ja alles siis tulla eelnõuga siia saali?

### **10:35 Jüri Jaanson**

Aitüma! Nagu ma mainisin, on seni olnud ja on ka tulevikus nii, et kohalikele omavalitsustele eraldatakse sotsiaaltoetuste maksmiseks ja sotsiaalteenuste osutamiseks rahalisi vahendeid tasandus- ja toetusfondi kaudu. Praeguseks on selgunud, et nende eraldiste puhul on paljudel kohalikel omavalitsustel tekkinud ülejäägid. Mis selle põhjus on, seda ei oska Sotsiaalministeerium enda kinnitusel veel öelda. Aga võib järeldada, et raha taha ei ole seni asjad jäänud.

### **10:36 Aseesimees Jüri Ratas**

Peeter Ernits, palun!

### **10:36 Peeter Ernits**

Hea juhataja! Hea ettekandja! Eelmine eelnõu oli täielikult lombakas, praeguseks on eelnõu muutunud vähem lombakaks. Respekt! Aga miks te olite komisjonis vastu viipekeele tõlgi teenuse mainimisele seaduses?

### **10:37 Jüri Jaanson**

Komisjonis ei hääletanud ma selle vastu, aga ma selgitasin väga selgelt oma seisukohta. Ma olen jõudnud arusaamale, et viipekeele tõlgi teenuse lisamine seaduseelnõusse ei aita kaasa viipekeele kättesaadavusele sihtgruppidele ehk kurtidele.

Laiemalt rääkides on sotsiaalhoolekande seadus mõeldud sotsiaalteenuste osas avatuna ehk kohalikul omavalitsusel on sotsiaalteenuse valimisel ja inimese abistamisel täielikult vabad käed. Samas on ta kohustatud inimest abistama. Sotsiaalhoolekande seadusesse on kirja pandud need riigi ja kohaliku omavalitsuse osutatavad sotsiaalhoolekandeteenused, mille osutamisel on seni ilmnenuid kvaliteediprobleeme ja mille kohta tuli kehtestada miinimumstandardid. Viipekeele tõlkega ei ole seni kvaliteediprobleeme ilmnenuid. Tõlgid on tasemel. Viipekeele tõlke kättesaadavuse parandamiseks on vaja eralda riigieelarvest raha, sest tõlketeenuse hind on väga kõrge. Samuti on vaja rohkem tõlke. Kumbki neist ei ole selle seaduseelnõu teema.

Teisest küljest, kui me viipekeele tõlgi teenuse seadusesse kirja panemisest räägime, siis samamoodi võiks siia kirja panna väga palju muid teenuseid. Nii võiks kohalikele omavalitsustele jääda mulje, et tegemist on sotsiaalhoolekandeteenuste kinnise nimekirjaga ja muid teenuseid enam pakkuda ei saa ega tohi. Vastupidi, selle seaduseelnõu mõte on see, et kohalikel omavalitsustel on kohustus inimest abivajaduse ilmnemise korral aidata.

Lõpetuseks ütlen, et viipekeele tõlgi teenuse üle oli komisjonis väga suur diskussioon, kuidas seda küsimust ikkagi lahendada ja täpsustada. Selle tulemusena lisati seaduseelnõusse punkt, et omavalitsus on abivajavale inimesele kohustatud osutama kõikvõimalikke teenuseid, kaasa arvatud tõlketeenus, kui inimesel on vastav puue.

### **10:40 Aseesimees Jüri Ratas**

Monika Haukanõmm, palun!

#### **10:40 Monika Haukanõmm**

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma ei saa nõustuda selle lähenemisega, et viipekeelt ei ole seaduses mainitud seetõttu, et selle teenuse osutamisel ei ole olnud kvaliteediprobleeme. Meil on kättesaadavuse probleem. See tähendab, et inimestel on probleem. Kui inimestel on probleem, siis tulebki seda küsimust seaduses reguleerida. Teenus on kallid ja vajab lisarahastust, nagu sa just ütlesid. Kas sinu arvates aitab praegu pakutud lahendus kurtidel teenust paremini kätte saada?

#### **10:41 Jüri Jaanson**

Aitüma! Ütlen kohe, et asju ei tule lahendada niivõrd seaduses, kuivõrd sisuliselt. Kui rääkida sellest, kas praegu pakutud lahendus või isegi ka viipekeele tõlgi teenuse lisamine sotsiaalhoolekande seaduse eelnõusse aitaks viipekeele tõlke kättesaadavust parandada, siis vastus on ei. See on ikkagi, veel kord toonitan, lisavahendite eraldamise küsimus, et oleks võimalik tõlketeenust osta, ja see on viipekeele tõlkide arvu suurendamise küsimus. Kumbki neist ehk seesama kättesaadavus ei ole selle seaduse teema. Eelkõige peaks meie pingutuste eesmärk olema suurendada riigieelarves vahendeid tõlketeenuse osutamiseks. See on üks teema. Teine teema on see, et kui me paneme seadusesse viipekeele tõlgi teenuse sisse just kättesaadavuse mõttes, siis tekib kohe küsimus kõikvõimalike muude teenustega, näiteks vajavad pimedad juhtkoera. Just kättesaadavuse mõttes on täpselt samasugune õigustatud ootus, et neid oleks siin seaduses mainitud.

#### **10:43 Aseesimees Jüri Ratas**

Arno Sild, palun!

#### **10:43 Arno Sild**

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja, te ütlesite, et mitmed omavalitsused jätsid sotsiaaltoetuste summad kasutamata. Kas on konkreetseid arve, kui palju oli neid omavalitsusi, kes selle raha kasutamata jätsid?

#### **10:44 Jüri Jaanson**

Aitäh! Konkreetseid arve selle seaduseelnõu juures mul kasutada ei ole. Kasutan praegu Sotsiaalministeeriumi üldinfot ja nende seisukohta. Nad tegid ka veel seaduseelnõu koostamise ajal konkreetse uuringu kõikides omavalitsusliitudes. Suures osas omavalitsustes on tõesti tekkinud sotsiaaltoetuste ja -teenuste osutamisel raha ülejääke.

#### **10:45 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli! Kaheksa minutit.

#### **10:45 Marika Tuus-Laul**

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! See seadus oleks pidanud valmis olema enne, kui me töövõimetoetuse seadusega alustasime, sisuliselt juba eelmise koosseisu ajal. Kuid seda, nagu näha, ei jõutud teha.

Te teate küll, kui palju on siin räägitud sellest, et omavalitsustes on vaja kehtestada sotsiaalhoolekandeteenuste miinimumstandardid ehk miinimumnõuded. Tuhat korda sai räägitud, et omavalitsused on erineva võimekusega ja teenused pole kõikides omavalitsustes ühtemoodi kättesaadavad.

Eesti Patsientide Esindusühing tegi eelmisel aastal üle-eestilise väga põhjaliku uuringu "Sotsiaal- ja hoolekandeteenuste osutamine puuetega ja erivajadusega inimestele Eesti omavalitsustes", mida, muide, sotsiaalkomisjonis ei tutvustatudki. Uuringu raportis tõdeti muu hulgas, et teenuste tase on tõepoolest väga erinev ning teenuseid pakkuvate asutuste ja spetsialistide olemasolu ei ole kõikjal tagatud. Vaadeldud 13 teenusest seitse ei ole kohalikes omavalitsustes sihtgrupile kättesaadavad. Kõige vähem kättesaadav on tugiisikuteenus psüühilise erivajadusega inimesele ja kõige rohkem kättesaadav on sotsiaaltransport. Ligi viiendikus vastanud kohalikest omavalitsustest polnud kättesaadav mitte ükski

erihoolekandeteenus. Ka Praxise ja TNS Emori uuringud kinnitavad täpselt sama ja Riigikontroll on samuti sellele probleemile varem tähelepanu juhtinud, toetudes OECD raportile.

Aga nüüd on teie ees seaduseelnõu, mis peaks ühtlustama miinimumnõudeid, millest allapoole ei tohi tase üheski omavalitsuses jääda. Need nõuded peaksid olema kõikjal ühed ja samad. Ent kas on, kui raha lõpeb otsa, millest täna on palju räägitud? Omavalitsustel on ju pidev rahapuudus ja kas üks paber või seadus tagab siis seda, et teenused saavad rohkem kättesaadavaks? Neid teenuseid pole küll väga palju: koduteenus, üldhooldusteenus, tugiisikuteenus, võlanõustamisteenus, isikliku abistaja teenus ja paar tükki veel. See latt ei ole väga kõrgel. Me teame, et suuremad omavalitsused osutavad tegelikult ju palju rohkem teenuseid. Eriti on näiteks toodud Tallinna, aga ka Tartut. Siit koorubki välja teine probleem. Nendes omavalitsustes, kus teenus on praegu väga heal tasemel ja hea kvaliteediga, võib tase nüüd langeda, sest miinimumnõuded enam ei kohusta nii kõrgel tasemel teenust osutama. Samas ei ole väikestes omavalitsustes teenused kättesaadavad. Näiteks teatas Valga täna hommikul, et seal järgmisest aastast rehabilitatsiooniteenuseid sisuliselt enam osutada ei saa, kuna ei ole vahendeid. Meie tegime eelnõu kohta oma muudatusettepanekud, mis ei leidnud komisjonis toetust. Toon mõne neist välja. Üks suurimaid probleeme on töölase ja sotsiaalse rehabilitatsiooniga. Paljud seda teenust pakkunud asutused on loobunud või loobumas teenuse osutamisest. Hinnad on, nagu me teame, juba ammu väga madalad ja see töö ei tasu ennast ära. Tegime ettepaneku kehtestada uued kulupõhised hinnad, mis annaksid kindluse, et ka edaspidi on võimalik rehabilitatsiooniteenuseid saada. Kahjuks meie ettepanekut ei arvestatud. Probleem on aga väga-väga tõsine ja teenust napib.

Sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu paneb kohalikele omavalitsustele konkreetseid kohustused ja uued ülesanded teenuste osutamise vallas. Omavalitsusliidud pole eelnõu kooskõlastanud, kuna teenuste tagamise rahastamises pole kokku lepitud. Jällegi oleme olukorras, kus omavalitsustele pannakse kohustusi juurde, ilma selleks raha andmata. Ka tänahommikune linnade liidu avaldus kinnitab seda veel kord, sest küsitakse, kus siis see raha on.

Kogu selle eelnõuga töötamise protsess oli üsna kirev: paragrahve tõsteti jälle ühest seadusest teise, suur osa muudatusettepanekuid esitati alles pärast tähtaega. Veel üleile pandi meie lauale muudatusettepanekud, kus oli üks vägagi sisuline punkt, ja meie tegime ettepaneku lükata seaduse jõustumine poole aasta võrra edasi. Komisjon otsustas osa punktide jõustumise kolme kuu võrra edasi lükata. Meie leiame, et see aeg ei ole piisav.

Me oleme seda eelnõu mõnes punktis oluliselt paremaks teinud, pean silmas näiteks teemat, mida just praegu käsitleti, viipekeele tõlgi teenust, mis on väga-väga oluline, sellest käisid ka kuulmispuudega inimesed komisjonis rääkimas. Väga tore, et me selle kooskõlastasime ja selle punkti seadusesse sisse saime, aga raha ei anta juurde. Kuidas on siis võimalik seda teenust osutada?

Eelnenust lähtudes leiame, et oleks mõistlik kõik see omavalitsuste ja kõigi osapooltega veel kord põhjalikult läbi arutada ning sellist sensitiivset seadust praegu kiirustades mitte vastu võtta. Kuna meie ettepanekuga pole seni arvestatud, teeb Keskerakonna fraktsioon ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada. Aitäh!

### **10:51 Aseesimees Jüri Ratas**

Ma palun Riigikogu kõnetooli Monika Haukanõmme!

### **10:51 Monika Haukanõmm**

Härra juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Sotsiaalhoolekande seaduse uut tervikteksti on ette valmistatud viimased kümme aastat. Vahepeal on vahetunud vastutavad ametnikud ja tublisti ministreid. Tuleb tunnustada, et kehtiv sotsiaalhoolekande seadus vajab uuendamist, sest alates selle vastuvõtmisest 1995. aastal on seda muudetud kümneid kordi ja tekst näeb välja nagu Kört-Pärtli särk või lapitekk. Seega on märkimisväärne saavutus, et uus sotsiaalhoolekande seaduse terviktekst on valminud, vaatamata kõigile raskustele, korduvatele ümbertegemistele ning läbimatutele kooskõlastusringidele. Kuid nende korduvate ümbertegemiste ja kooskõlastusringidelt saadud tagasiside tulemusel on sisu muutunud lahjaks, nagu ikka, kui me teeme suppi ja peame seda mitu korda lahjendama. See eelnõu on kompromiss ning kindlasti ei ole see just see seadus, mida algselt oodati. Kuid nagu öeldakse, lahendus on parem kui selle puudumine. Ega täna lugemisel olev seaduseelnõu ole kergete killast, sest see puudutab ju paljusid eestimaalasi ning reguleerib nii kohaliku omavalitsuse kui ka riigi osutatavaid sotsiaalteenuseid ja makstavaid toetusi, mida sotsiaalseadustiku üldosa seaduses nimetatakse hüvitisteks, mis jagunevad rahalisteks ja mitterahalisteks.



Oleme seadust komisjonis arutanud vähemalt kaheksa korda ja pidanud tuliseid vaidlusi. Eesti Vabaerakond esitas seaduse kohta kümme muudatusettepanekut, millest ühe võtsime tagasi, aga kolm on meie arvates põhimõttelised. Esimene neist on ettepanek sisse viia põhimõte, et abivajavast inimesest on kohustatud teatama kõik inimesed, kes on sellisest inimesest teadlikud. Teiseks tuleks meie arvates lisada kohalike omavalitsuste teenuste loetellu viipekeele tõlgi teenus, mis on olemas kehtivas seaduses, aga uuest versioonist on välja jäänud. Kurtide kogukonnale on see eluliselt oluline teenus. Kolmandaks, sotsiaalteenuste eest võetava tasu suurus ei tohiks meie ettepaneku kohaselt olla teenuste saamisel takistuseks ja inimesele peab jääma minimaalne raha ka isiklikuks tarbimiseks. Näiteks üldhoolduse korral jääb inimene praegu tihti rahatuks ning tal ei ole võimalik pensionipäeval osta endale isegi mitte ühte šokolaadi.

Ette rutates olgu öeldud, et kolme ettepaneku puhul, mille ma välja tõin, lahendati kahel juhul olukord kompromissiga. Keskendun ühele teemale, nimelt viipekeele tõlgi teenusele. See on praeguses seaduses reguleeritud. Tegime ettepaneku see seadusesse tagasi tuua. Ministeeriumi esimene reaktsioon oli loomulikult eitav ja seda põhjendusel, et kohalikul omavalitsusel on niigi kohustus abivajajat aidata, isegi siis, kui teenust ei ole seaduses kirjeldatud. Sellega aga ei saa nõustuda, sest kohalik omavalitsus saab tõlgendada seadust nii, et neile on esitatud nende teenuste miinimumloetelu, mida nad peavad pakkuma, kuid ülejäänud ei ole kohustuslik. Teenuste loetelu oli esialgu esitatud kinnisena, sellega aga ei saanud nõustuda, sest see on põhimõtteline küsimus. Õnneks on nüüd tehtud muudatus ja see loetelu on lahtine. Tahan tänada sotsiaalkomisjoni liikmeid, kes kõik – ühe erandiga – toetasid meie seisukohta, vaatamata ministeeriumi tugevale vastuseisule. See polegi nii tavaline, et asutakse ministeeriumi arvamusel erinevale ja opositsiooni esitatud seisukohale. See näitab, et kui teema on oluline, siis ei loe parteiline kuuluvus. Kolm päeva hiljem tuli ministeerium välja kompromissettepanekuga lisada hindamiskohustuse sätetesse lisalõik, milles tuleb sisse ... Palun lisaaga!

### **10:56 Aseesimees Jüri Ratas**

Kolm minutit.

### **10:56 Monika Haukanõmm**

... kohustus osutada vajalikku abi, sh tugi- ja tõlketeenust. Taas, kompromiss on parem kui selle puudumine, kuid see ei rahulda meid. Meie ettepanek oli lisada see teenus kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatava abi osasse eraldi teenusena. Seda toetavad nii Eesti Kurtide Liit kui ka Eesti Viipekeele Tõlkide Ühing.

Peab tunnustama, et ma olen komisjonis selle eelnõuga tööd tehes ministeeriumi käitumisest kohati hämmeldunud. Iga ettepanekule on esimene vastus ei. Aga kui komisjoni liikmed ägedalt vaidlevad, tõestavad oma seisukohtade õigsust ja vajalikkust, tuleb viimaks kompromissettepanek, mis enamasti pakub rahuldavat lahendust. Kuid selleni oleks võinud jõuda ka palju kiiremini. Kahetsusväärne on ka asjaolu, et ministeerium esitas nii mahuka ja põhimõttelise eelnõu tervikteksti alles oktoobris. See paneb menetlemisele taas peale ajasurve ning kiirustamisest tulenevalt on oht, et tekivad näpuvead ja augud. See sunnib komisjoni ametnikke töötama ka nädalavahetustel ja öötundidel. Seda eelnõu menetledes olime olukorras, kus iga istung algas uute muudatustega, mida ministeerium põhjendas sõnadega "parema õigusselguse huvides".

Täna menetletav eelnõu ei taga teenuste võrdset kättesaadavust, vaid seab teenusele miinimumstandardid, kui kohalik omavalitsus peaks seda teenust osutama. Kohalikul omavalitsusel on kohustus inimest ja tema abivajadust hinnata, kuid teenuse osutamine on hoopis teine teema ja seda nõrgemalt sõnastatud. Omavalitsus võib seda abi korraldada.

Seega, me oleme ära teinud väga suure töö, seadus on muutunud palju paremaks. Aga kas see vastab täpselt nendele ootustele, mis on sihtgrupil, selles ma nii väga kindel ei ole. Aitäh!

### **10:58 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Jüri Jaansonil!

### **10:58 Jüri Jaanson**

Ma pean ümber lükkama eelkõneleja mittekonstruktiivsed seisukohad Sotsiaalministeeriumi kohta. Vastupidi, Sotsiaalministeerium on olnud väga koostööaldis ja reageerinud meie ettepanekutele väga

operatiivselt, tulles igal komisjoni istungil välja oma kompromissettepanekutega. See ongi põhjus, miks me oleme jõudnud vägagi vastuvõetavatele kompromisslahendustele. Ka seda soovin ma selgelt markeerida, et see teenuste loetelu, mis siin seaduses oli, ei olnud algusest peale kinnisena mõeldud. Siin on selgelt öeldud, et ära on toodud need teenused, mille osutamisel on olnud kvaliteediprobleeme, ja on ära kirjeldatud miinimumstandardid, millest teenuse osutamisel tuleb lähtuda. Ehk need teenused on kohalikele omavalitsustele tingimuslikult kohustuslikud. See tähendab, et kui omavalitsus leiab, et abivajajatele on vaja just nimelt siin nimetatud teenust, siis seda teenust tuleb ka osutada. Aitäh!

#### **11:00 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 98 muudatusettepanekute läbivaatamist, neid on laekunud 55. Kui ma ütlen "juhtivkomisjon", siis see tähendab, et muudatusettepanekut on täielikult arvestatud. Esimene muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Teine muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Kolmas muudatusettepanek on Riigikogu liikmelt Helmen Kütilt, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada muudatusettepanekut sisuliselt (vt muudatusettepanekut nr 5). Neljas muudatusettepanek on Riigikogu liikmelt Monika Haukanõmmelt, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt (vt muudatusettepanekut nr 5). Viies muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Kuues muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Seitsmes muudatusettepanek on Riigikogu liikmelt Monika Haukanõmmelt, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kaheksas muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Üheksas muudatusettepanek on Riigikogu liikmelt Monika Haukanõmmelt, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Ammas, palun!

#### **11:01 Andres Ammas**

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Palun see ettepanek hääletusele panna!

#### **11:01 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Urve Tiidus, palun!

#### **11:01 Urve Tiidus**

Enne kui asume hääletama, soovib Reformierakonna fraktsioon võtta viieminutilise vaheaja.

#### **11:01 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Viktoria Ladõnskaja, palun!

#### **11:01 Viktoria Ladõnskaja**

Täpselt samuti palume viis minutit vaheajaga!

#### **11:01 Aseesimees Jüri Ratas**

Olete ikka kindel, et olete samal seisukohal?

#### **11:01 Viktoria Ladõnskaja**

Jah!

#### **11:01 Aseesimees Jüri Ratas**

Selge. Aitäh! Nii et seisukoht on siin ühtne: hääletada ja viis minutit vaheajaga. Viis minutit vaheajaga.  
V a h e a e g

#### **11:07 Aseesimees Jüri Ratas**

Head ametikaaslased! Reformierakonna fraktsiooni ja IRL-i fraktsiooni palutud vaheajag on lõppenud. Me oleme üheksanda muudatusettepaneku juures. Selle on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Panen hääletusele üheksanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

[Hääletustulemused](#)

Poolt 30 Riigikogu liiget, vastu 49, 2 jäid erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust. Kümnennda muudatusettepaneku on esitatud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. 11. muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. 12. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. 13. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 14. muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Ammas, palun!

#### **11:08 Andres Ammas**

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Palun see ettepanek hääletusele panna!

#### **11:08 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 14. muudatusettepaneku, mille on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm.

Palun võtta seisukoht ja hääletada!

##### Hääletustulemused

Poolt 29 Riigikogu liiget, vastu 49, 3 jäid erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

15. muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Andres Ammas, palun!

#### **11:09 Andres Ammas**

Palun see ettepanek hääletusele panna!

#### **11:09 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Panen ka selle ettepaneku hääletusele. Alustame selle ettevalmistamist.

Panen hääletusele 15. muudatusettepaneku, mille on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm.

Palun võtta seisukoht ja hääletada!

##### Hääletustulemused

Poolt 27 Riigikogu liiget, vastu 49, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

16. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 17 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 18 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

#### **11:10 Kadri Simson**

Ma tänan! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

#### **11:10 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 18. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun

võtta seisukoht ja hääletada!

##### Hääletustulemused

Poolt 29 Riigikogu liiget, vastu 47, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

19. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

#### **11:11 Kadri Simson**

Palun 19. muudatusettepanekut hääletada!

#### **11:11 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 19. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun

võtta seisukoht ja hääletada!

##### Hääletustulemused

Poolt 30 Riigikogu liiget, vastu 48. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 20 on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni seisukoht on sisuliselt arvestada. 21. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. 22. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. 23. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 24. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 25. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. 26. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 27. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 28. muudatusettepaneku on esitatud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. 29. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 30. muudatusettepaneku on peale arutelu esitanud juhtivkomisjon. 31. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 32. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 33. muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. 34. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. 35. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 36. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 37. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 38. muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon. 39. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 40. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 41. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 42. muudatusettepaneku, head ametikaaslased, on esitanud juhtivkomisjon. 43. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 44. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 45. muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. 46. muudatusettepaneku on peale arutelu esitanud juhtivkomisjon. 47. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 48. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 49. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Nii, nüüd oleme jõudnud 50. muudatusettepaneku juurde, mille on samuti esitanud juhtivkomisjon. 51. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 52. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 53. muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. 54. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

#### **11:14 Kadri Simson**

Ma tänan! Palun 54. muudatusettepanekut hääletada!

#### **11:14 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 54. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

##### Hääletustulemused

Poolt 29 Riigikogu liiget, vastu 49. Ettepanek ei leidnud toetust.

55. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Aitäh, head ametikaaslased! Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni kindel seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada, aga Eesti Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu 98 teine lugemine katkestada.

Peame alustama selle hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

##### Hääletustulemused

Poolt 27 Riigikogu liiget, vastu 48. Ettepanek ei leidnud toetust.

Teine lugemine on lõpetatud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

---

## **5. 11:16 Tarbijakaitseaduse eelnõu (37 SE) teine lugemine**

#### **11:16 Aseesimees Jüri Ratas**

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tarbijakaitseaduse eelnõu 37 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni aseesimehe Mihhail Korbi!

## 11:17 Mihhail Korb

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tulin teie ette, et rääkida natukene sellest, mis on juhtunud eelnõu esimese ja teise lugemise vahel.

Tarbijakaitseaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 25. mail. Esimene lugemine toimus 24. septembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 8. oktoobril. Keskerakonna fraktsioonilt laekus 13 muudatusettepanekut ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt kolm ettepanekut. Majanduskomisjon arutas eelnõu esimese ja teise lugemise vahel kokku neljal istungil.

29. oktoobri ja 10. novembri istungil vaadati läbi kõik arvamused ja muudatusettepanekud, välja arvatud eelnõu algatajalt laekunud kontrolllostu täpsemat regulatsiooni sisaldanud ettepanek.

Pikemalt arutati komisjoni 29. oktoobri istungil muudatusettepanekut nr 3, milles täpsustatakse seda, et tarbijale peab olema edastatud teave tema kohustuste kohta talle sobival viisil ja kaupleja ei tohi selle teabe esitamise eest eraldi raha küsida. Komisjon leidis, et arvete esitamise eest ei tohiks tasu küsida. Teenusepakkujad võivad küll tarbijale eri variante pakkuda, aga tarbija peab saama ise valida talle kõige sobivama viisi arve saamiseks.

Pikem arutelu tekkis ka muudatusettepanekute nr 14 ja 19 üle. Leiti, et eelnõu teksti kohaselt tekiks tarbijate ebavõrdne kohtlemine, sest vaid osa tarbijaid saaksid Tarbijakaitseameti tarbijavaidluste komisjoni pöörduda ja teistel see võimalus puuduks, sest eelnõu kohaselt peaksid nad pöörduma eraõigusliku vaidluse kohtuvälise lahendamise üksuse poole, kellel on õigus võtta menetluse eest vaid sümboolset tasu, mille suurus ei ole eelnõus täpsemalt kindlaks määratud. Komisjon jõudis arutelu tulemusel seisukohale, et tarbijale peaks jääma võimalus pöörduda avalik-õigusliku tarbijavaidluste komisjoni poole. Sellele lisanduks eelnõu kohaselt uus võimalus pöörduda soovi korral eraõigusliku üksuse poole.

Komisjon arutas Justiitsministeeriumi ettepanekut kontrolllostu reguleerimise kohta. Arutelu tulemusel leidis komisjon, et Justiitsministeeriumi pakutud sõnastus vähendaks ebamõistlikult Tarbijakaitseameti võimalusi tõhusalt järelevalvet teha. Komisjon ei pidanud tõenäoliseks, et kontrolllostu sooritamine võiks kahjustada kaupleja eraelu või perekonna puutumatus. Arutelu tulemusena otsustas komisjon eelnõus sisalduva ja kehtiva seadusega analoogilise sõnastuse muutmata jätta.

23. novembril hääletati uuesti ühte ettepanekut, mille tekst vajas tehnilistel põhjustel täiendamist.

Edasi tutvustan teile natuke muudatusettepanekuid. Muudatusettepanekuga nr 1 sooviti tarbijakaitseaduse eelnõu muuta nii, et termin "tarbija" hõlmaks muudatusettepaneku juurde lisatud selgituses toodud põhjustel ka juriidilisi isikuid. Eelnõu algataja esindaja ettepanekut ei toetanud, kuna tarbijakaitseadus on tihedalt seotud võlaõigusseadusega ja tarbija mõiste peab mõlemas seaduses olema sarnane. Komisjon ettepanekut ei toetanud.

Muudatusettepanekud nr 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 20, 22, 25, 27, 30, 31, 32 ja 33 on juhtivkomisjoni ettepanekud, mis leidsid komisjonis arvestamist muudatusettepanekute juurde lisatud selgitustes toodud põhjenduste alusel. Nimetatud ettepanekuid toetas ka eelnõu algataja esindaja.

Muudatusettepanekud nr 5, 14, 17, 19, 21, 26 ja 29 on Keskerakonna fraktsiooni ettepanekud, mis leidsid komisjonis täielikult, sisulist või osalist arvestamist muudatusettepanekute juurde lisatud selgitustes toodud põhjenduste alusel.

Muudatusettepaneku nr 7 oli esitanud Keskerakonna fraktsioon. Ettepanekuga sooviti lugeda puudusega kaubaks, mille kaupleja peaks seaduse kohaselt eraldi paigutama või tähistama, ka kaup, millel tarbija jaoks märgitud minimaalse säilitamisaja, sh tähtaja "parim enne" möödumiseni on jäänud vähem kui 12 tundi. Seda sooviti selleks, et tarbija oleks peatselt mööduvast tähtajast teadlik. Eelnõu algataja esindaja ettepanekut ei toetanud ja selgitas, et ilmselt on siin mõeldud märgistust "kõlblik kuni", mis tähendab kuupäeva, kui kaua võib toitu müüa ja ohutult tarvitada. Pärast "kõlblik kuni" tähtaja möödumist ei ole võimalik neid tooteid realiseerida. Mõne kauba realiseerimise aeg võib olla lühem kui 24 tundi. Märgistusega "kõlblik kuni" toit vastab kõigile nõuetele kuni tähtaja möödumiseni, mistõttu ei oleks õige enne selle tähtaja möödumist lugeda seda puudusega kaubaks. Ettepanekut arutati kahel komisjoni istungil. 29. oktoobril toimunud arutelul leidsid komisjoni liikmed, et muudatusettepaneku sõnastus ei ole ehk korrektne, aga selles sisalduvat põhimõtet võiks toetada, ja ettepanek leidis esialgu arvestamist. 10. novembri istungil pandi komisjonis muudatusettepanek uuesti hääletusele ja see ei leidnud toetust.

Ettepanekuga nr 23 sooviti anda tarbijale õigus esitada komisjoni esimehe või liikme taandamise avaldus. Eelnõu algataja esindaja ettepanekut ei toetanud, kuna tema hinnangul pikeneks ettepaneku tõttu vaidluse menetlemise aeg. Komisjon ei toetanud seda ettepanekut.

Ettepanekuga nr 24 sooviti anda Tarbijakaitseameti peadirektorile õigus kehtestada tarbijavaidluste komisjoni liikmete töötasu määrad. Eelnõu algataja esindaja ettepanekut ei toetanud, kuna tema hinnangul tooks see kaasa vajaduse eraldada liikmete tasustamiseks lisavahendeid riigieelarvest. Komisjoni toetust ettepanek ei leidnud.

Ettepanekuga nr 28 soovitati lühendada tarbijavaidluse menetlemise aega tarbijavaidluste komisjonis, määrates uueks tähtajaks 90 päeva asemel 60 päeva. Eelnõu algataja esindaja ettepanekut ei toetanud ja selgitas, et ka kehtiva seaduse alusel ei ole tähtaeg mitte 60, vaid 72 päeva. Arvestades asjaolu, et vaidlused muutuvad keerulisemaks, ja eeldades, et suureneb ka nende arv, oleks 60-päevane tähtaeg ebamõistlik. Komisjon ettepanekule toetust ei andnud.

Majanduskomisjon otsustas saata eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 26. novembriks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek, et kolmas lugemine toimuks 9. detsembril ja toimuks ka eelnõu lõpphääletus. Aitäh teile!

### **11:25 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh, hea ettekandja! Teile on küsimusi, Ken-Marti Vaher, palun!

### **11:25 Ken-Marti Vaher**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Te mainisite mõne sõnaga kontrollostu teemat, mis on oluline ka mitmes teises eriseaduses. Võib-olla te avate natuke lähemalt neid argumente, mida töid esile näiteks Justiitsministeerium ja majandusministeerium ning mille tõttu nad pidasid vajalikuks tänast regulatsiooni muuta? Komisjon jäi küll selle juurde, et piisab praegusest regulatsioonist, mis tegelikult on tarbijakaitse seaduses väga lühike. Võib-olla toote esile mõned argumendid ja arutelu käigu, miks jõuti just sellisele otsusele.

### **11:25 Mihhail Korb**

Aitäh küsimuse eest! Arutelu oli tõesti väga pikk ja sisukas. Põhiküsimus oli see, kas riivatakse ettevõtja õigusi, kui kontrollost toimub sellisel kujul nagu praegu. Justiitsministeerium, just selleks, et inimese põhiõigused ei oleks riivatud, tegi ettepaneku kehtestada täpsem regulatsioon, mis vormis kontrollost peaks toimuma. Arutelu tulemusena jõuti arvamusele, et see regulatsioon võib olla liiga detailne ja kontrollostu ei oleks siis võimalik teha, kuna regulatsioon oleks liiga detailne ja täpne. Niisugune pikk etteteatamise aeg ja ettevõtja informeerimine tekitab võimaluse mõned puudujäägid või rikkumised peita ja kogu kontrollostu mõte võib ära kaduda.

### **11:27 Aseesimees Jüri Ratas**

Märt Sults, palun!

### **11:27 Märt Sults**

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Kas sellele kohutavale hulgale parandusettepanekutele ja aruteludele oli kaubamärgiks see hea tava, et klient on kuningas ja ta saab paremini teenindatud, mitte et ta elu on keerulisem või tal tekivad mingid juhuslikud võimalused osta ebakvaliteetset kaupa, nii et ta ise sellest aru ei saa?

### **11:27 Mihhail Korb**

Aitäh, lugupeetud küsija! Kogu aeg vaadati muudatusettepanekuid eri aspektidest. Kõigepealt lähtuti loomulikult soovist kaitsta paremini tarbija huve.

### **11:28 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea ettekandja! Vaadates välja, on näha, kuidas esimene lumi akna taga sajab. Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun, Ken-Marti Vaher!

### **11:28 Ken-Marti Vaher**

Lugupeetud aseesimees! Ma väga tänan teid selle info eest, mis puudutas väljas toimuvat! See oli väga praktiline ja asjakohane. Aitäh teile!

### **11:28 Aseesimees Jüri Ratas**

Palun! Nii. Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised.

Alustame eelnõu 37 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud 33 muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Valeri Korb, palun!

### **11:28 Valeri Korb**

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

### **11:28 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist. Head ametikaaslased, me oleme eelnõu 37 esimese muudatusettepaneku juures.

Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

#### Hääletustulemused

Poolt 25, vastu 41 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Teise muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Viienda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht peale arutelu oli arvestada täielikult. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kaheksas muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Üheksas muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. 10. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 11. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 12. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon.

13. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 14. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt (vt muudatusettepanekut nr 19). 15. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 16. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 17. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt (vt muudatusettepanekut nr 25). 18. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 19. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt (vt muudatusettepanekut nr 20). 21. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt (vt muudatusettepanekut nr 22). Muudatusettepaneku nr 22 on esitanud juhtivkomisjon.

Muudatusettepaneku nr 23 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 24 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 25 on esitanud juhtivkomisjon.

Muudatusettepaneku nr 26 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt (vt muudatusettepanekut nr 27). Muudatusettepaneku nr 27 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 28 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 29 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada osaliselt (vt muudatusettepanekut nr 30). Muudatusettepaneku nr 30 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 31 on esitanud juhtivkomisjon.

Muudatusettepaneku nr 32 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 33 on esitanud juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja neljanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

---

## **6. 11:33 Rahvastikuregistri seaduse, perekonnaseisutoimingute seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (124 SE) esimene lugemine**

### **11:33 Aseesimees Jüri Ratas**

Liigume viienda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud rahvastikuregistri seaduse, perekonnaseisutoimingute seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 124 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli siseminister Hanno Pevkuri!

### **11:34 Siseminister Hanno Pevkur**

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Mul on hea meel teile natuke täpsemalt tutvustada seaduseelnõu, mille menetluse juhataja sisse juhatas.

Esiteks, me teeme ettepaneku tuua rahvastikuregistri seadusesse sätted, mis seonduvad e-residentide andmete hoidmisega rahvastikuregistris. Nende täienduste tegemine tuleneb riigiasutuste vajadusest kasutada e-residentide andmeid oma ülesannete täitmisel ja teenuste osutamisel. Nagu me teame, praegu seadus e-residentide andmete kesket hoidmist ette ei näe. Politsei- ja Piirivalveamet loob küll digi-ID väljastamisel inimesele Eesti isikukoodi, aga rahvastikuregistrist ei ole võimalik saada väljavõtet, kas tegemist on e-residendiga. Seetõttu on meil ettepanek kanda need andmed rahvastikuregistrisse, selle arhiiviossa.

Teiseks on meil ettepanek õigustatud huvi korral muuta andmete rahvastikuregistrist väljastamise regulatsiooni. See seondub eelkõige sellega, et 1. jaanuarist 2016 lähevad volitatud töötaja ülesanded AS-ilt Andmevara üle Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusele. Samas sätestatakse, et maavalitsus tagab füüsilistele ja juriidilistele isikutele õigustatud huvi korral juurdepääsu rahvastikuregistri andmetele, kui üks taotleja taotleb ühes kuus andmete väljastamist kuni 20 isiku kohta. Nii on inimestele mugavam, nad saavad siiski maakonnakeskustest vajalikud andmed kätte. Kolmandaks antakse isikule juurdepääsuõigus kõigile tema surnud abikaasa kohta registrisse kantud andmetele, ilma et seejuures peaks hindama õigustatud huvi. Kehtiva seaduse kohaselt on nimelt vaja iga kord põhjendada, miks isik soovib surnud abikaasa andmeid. See on tarbetu halduskoormus. Neljandaks on ettepanek tunnistada kehtetuks õigus saada rahvastikuregistri andmeid telefoni teel, kuna meil ei ole võimalik tuvastada, kellele me isikuandmeid väljastame. Telefoni teel andmeid väljastada on kindlasti ebamõistlik ja eaturvaline.

Viiendaks sätestame ajapiirangu, millest alates tagame isikule juurdepääsu tema andmetele, et ta saaks näha, milliseid tema rahvastikuregistrisse kantud andmeid kes ja millal on kasutanud. Tegemist on väga suurte andmemahutudega ja ilma ajapiirangut seadmata on nende andmete väljastamine väga töömahukas, mistõttu on mõistlik see piirang sätestada.

Kuuendaks on ettepanek muuta perekonnaseisutoimingute regulatsiooni ja taas selleks, et asja mõistlikumaks muuta, kehtestada, et andmehõivekande tegija ei pea vastama perekonnaseisuametnikule esitatud nõuetele. See võimaldaks meil inimesi otstarbekamalt rakendada. Seitsmendaks on ettepanek sätestada riigilõivud juhtudel, kui isik taotleb rahvastikuregistri andmete väljastamist tema enda, tema alaealise lapse, eestkostetava või surnud abikaasa kohta väljatrüki kujul. Teatavasti on inimestel võimalik saada kinnitamata väljatrükki tasuta ja samamoodi andmeid elektrooniliselt tasuta vaadata, selles ei ole mingit küsimust. Küsimus tekib eelkõige sellistel juhtudel, kui isik vajab välismaale minekuks kinnitatud väljavõtet rahvastikuregistrist.

Meil on hea meel, et juhtivkomisjon toetas eelnõu esimese lugemise lõpetamist. Loomulikult toetame me juhtivkomisjoni ja loodame, et parlament näitab üles paindlikkust, et oleks võimalik seadusmuudatused veel enne 1. jaanuari vastu võtta. Aitäh!

### **11:38 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Teile on küsimusi. Aivar Sõerd, palun!

### **11:38 Aivar Sõerd**

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud minister! Teadaolevalt on mõnikord niimoodi, et rahvastikuregistris registreeritud elukoha andmed ei ühti isiku tegeliku elukoha andmetega. Praktikas on selliseid olukordi, kus isik näiteks registreerib enda elukoha seal, kus kohalik omavalitsus pakub rohkem teenuseid. Siin on eelis suurtel ja võimekatel omavalitsustel. Kas ministeerium ei ole kavandanud või ei kavanda rahvastikuregistri seaduses või registri pidamise korras muudatusi, et oleks võimalik tagada registreeritud elukoha andmete ühtimist isiku tegeliku elukoha andmetega? Näiteks võiks täpsustada registri volitatud töötaja vastutust ja õigusi. Kas on plaanis seda valdkonda korrastada?



### **11:39 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh küsimuse eest! Küsimuse mõte oli selgelt arusaadav. Seda on kaalutud. Küsimus on selles, et rahvastikuregistri andmetel on ka praegu õiguslik sisu, aga isikud on vabad neid andmeid ise reguleerima. Seadus tõepoolest sanktsiooni ette ei näe, kui inimesel on registris valed andmed. Teatavasti võivad andmed selle kohta, kus on inimese elukoht, väga kiiresti muutuda. Seda reguleerib tsiviilseadustiku üldosa seadus. Valdava osa Eesti inimeste tegelikud andmed ühtivad rahvastikuregistris olevate andmetega. Probleeme võib olla juhtudel, kui inimene teadlikult ei soovi oma elukohta kindlaks määrata. Iseenesest on tal võimalik, kui ta soovib n-ö ära kaduda, oma andmed registrisse panna linnaosa või valla täpsusega. Aga tavaliselt on, jah, omavalitsused kasutanud rahvastikuregistrit just selleks, et õiguste abil elukoha registreerimist reguleerida. Ma arvan, et otsest vajadust seda muuta ei ole. Küll aga me mäletame, et poliitilistes debattides on arutatud küsimust, kas inimesel võiks olla võimalik registreerida mitu elukohta ja ka näiteks maksu suunata ühele või teisele omavalitsusele. Need debatilised seisavad kindlasti ees, aga hetkel seda seadusmuudatust töös ei ole.

### **11:41 Aseesimees Jüri Ratas**

Jüri Adams, palun!

### **11:41 Jüri Adams**

Härra minister! Eelnõu seletuskirjas on ühes kohas juttu, et mingisuguste arhiivide mingisuguseid arveid kantakse rahvastikuregistrisse. Kas te oskate äkki ütelda, mis arhiive ja mis andmeid siin mõeldakse ning milleks seda kõike vaja on?

### **11:41 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh! Ka rahvastikuregistril endal on arhiiv. Nagu ma e-residentidest rääkides ütlesin, me kanname nende andmed just nimelt rahvastikuregistri arhiivi. Te küsisite, milliseid andmeid me kanname teistest arhiividest rahvastikuregistrisse. Need on need andmed, mida rahvastikuregistri andmekoondi jaoks vaja on. Need võivad olla näiteks mõne kiriku arhiivist pärit olevad andmed põlvnemise kohta või mingid muud seesugused andmed, ka riigiarhiivist pärinevad andmed, kui inimesed soovivad oma andmeid rahvastikuregistris täpsustada. Nii et seda laadi õigus on rahvastikuregistrile antud, aga enamasti on rahvastikuregistrisse kantud isikute aktiivsed elukohaandmed, mida register ka väljastab.

### **11:42 Aseesimees Jüri Ratas**

Ken-Marti Vaher, palun!

### **11:42 Ken-Marti Vaher**

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Austatud juhataja! Minu küsimus puudutab § 1 punkti 8, kus on sätestatud juurdepääs rahvastikuregistri andmetele, kui taotletakse andmete väljastamist kuni 20 isiku kohta korraga. Võib-olla toote põhjenduse, miks te piiri just sellesse kohta tõmbasite? Teiseks, millise aja jooksul on maavalitsus kohustatud seda kohustust täitma?

### **11:43 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh! Rahvastikuregistrist andmete saamise õigus on igalühel olemas. Miks me jätsime siia sisse maavalitsuse? Peamiselt sellepärast, et kuna Andmevara asemel on volitatud töötaja nüüd SMIT ehk Siseministeeriumi IT-asutus, mida küsija väga hästi teab, siis on mõistlik tagada inimestele juurdepääs ka maavalitsuse kaudu. Miks siin on "kuni 20 isiku kohta"? Pigem oli see praktikutega läbirääkimise küsimus, kustmaalt muutub andmete kogumise maht selliseks, et seda oleks mõistlik teha tsentraalselt. Sellest tulenevalt sai ekspertide ja praktikutega rääkides valitud see 20 isiku piir. Kui kiiresti peab neid andmeid väljastama? Tavaliselt toimub see samal hetkel, kui inimene sinna kohale läheb. Rahvastikuregistris tehakse print jooksvalt ja ei ole vajadust pikema aja järele, kui inimene ise ei palu mingit muud aega. Tavaliselt tehakse see ootetööna, kui nii võib väljenduda.

### **11:44 Aseesimees Jüri Ratas**

Jüri Adams, palun!

#### **11:44 Jüri Adams**

Aitäh! Härra minister! Teie eelmine vastus mind ausalt öeldes üllatas. Kunagi, kui rahvastikuregister loodi, sain ma aru, et seal ei ole n-ö varasemate sugupõlvede jäädvustamise ega genealoogia eesmärki, aga kui see nii on, siis on see muidugi väga huvitav. Kuid seletuskirjas tuleb ette ka üks niisugune termin nagu andmehõivekanne või -kandmine. Ma tean, mida tähendab eesti keeles andmine, ma tean, mis on hõive või okupatsioon, ja ma tean ka, mis on kandmine. Aga kas te oskate öelda, kes sellise erakordse kimäärtermini on suutnud Eestis välja mõelda ja kas sellel on ka mingisugune mõistlik tähendus?

#### **11:45 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh küsimuse eest! Me käsitlesime seda ka komisjonis teiega koos ja suure saali huvides võime selle veel kord üle käia. Meil on olemas andmed ja need on vaja mingilt dokumendilt hõivata ning dokumendilt hõivatud andmed on vaja kanda registrisse. Üsna loogiline seletus, kolm sõna: andmed, hõivamine ja registrisse kandmine. Nendest see termin kokku tuleb.

#### **11:46 Aseesimees Jüri Ratas**

Tanel Talve, palun!

#### **11:46 Tanel Talve**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mul on küsimus selle kohta, et on plaan e-residentide isikuandmed rahvastikuregistri arhiiviosasse panna. Jääb pisut arusaamatuks, miks rahvastikuregistri objekti andmed on aktuaalsed, aga e-residendi andmed nagu ei ole. E-residentide andmete paigutamine arhiivi määrab e-residentide staatuseks rahvastikuregistri päringusüsteemis ju "andmed puuduvad / arhiivis". Kas see ei või päringusüsteemis suurt segadust tekitada? Kas ei oleks tark kehtestada e-residentidele rahvastikuregistri päringusüsteemis hoopis eraldi staatus?

#### **11:46 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh! Ei, segadust ei teki. Kehtiv regulatsioon ja kogu rahvastikuregister on üles ehitatud nii, et Eesti kodanike ja Eestis alaliselt elavate isikute andmed on rahvastikuregistri aktiivväljadel, mis tähendab, et nende kohta kantakse registrisse elukohaandmed ja muud isikuandmed. Nende välismaalaste andmed, kes elavad ajutiselt Eestis elamisloaga – meie arvame, et sarnase staatuse võiks anda ka e-residentidele –, on kantud rahvastikuregistri arhiivi ehk need ei ole aktiivandmed. Neid andmeid on algusest peale säilitatud rahvastikuregistri arhiivis. Nii ajutiselt Eestis viibivad välismaalased kui tulevikus ka e-residendid on ühe staatusega ja päringuid nende kohta on võimalik teha täpselt samamoodi nagu rahvastikuregistri aktiivandmete hulgas päringuid tehes. See ongi selle asja eesmärk, et kui me soovime suvalisel ajahetkel teada, kui palju meil on aktiivseid e-residente ja mis on nende andmed, siis me saame selle piltlikult öeldes ühe nupuvajutusega kätte.

#### **11:47 Aseesimees Jüri Ratas**

Andres Ammas, palun!

#### **11:47 Andres Ammas**

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma jätkan pärimist, mida alustas lugupeetud kolleeg, ja küsin, mida tähendab selle seaduse kontekstis väljend "andmehõivamine".

#### **11:48 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh! See tähendab väga lihtsat asja. See tähendab seda, et kui isik tuleb paberdokumendiga ja sealt paberilt on vaja andmed süsteemi kanda, siis see ongi andmehõive. On olemas andmed, mis ei ole meie käes, ja isik tuleb meie juurde nende andmetega. Andmehõive selles kontekstis tähendabki, et me võtame andmed olemasoleva andmekandja pealt ja hõivame need rahvastikuregistrisse.

#### **11:48 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kui viimasest vastusest kinni hakata, tuua see üle inimeselt inimesele või inimeselt Riigikogule, siis ma palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Martin Kuke, et Riigikogu saaks hõivata neid andmeid, mis talle on hetkel teada. Palun!

## 11:49 Martin Kukk

Hea juhataja! Tihtilugu kutsutakse inimesi siin saalis ka miskipärast isikuteks. Aga minu ülesanne on anda lühikesel kujul edasi arutelu, mis toimus põhiseaduskomisjonis.

Põhiseaduskomisjon arutas neljapäeval, 19. novembril, rahvastikuregistri seaduse, perekonnaseisutoimingute seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 124, valmistades seda ette esimeseks lugemiseks. Kohal oli siseminister Hanno Pevkur, kes selgitas, et Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu peamine eesmärk on tekitada rahvastikuregistris e-residentide andmete hoidmise võimalus.

Samuti nähakse eelnõuga ette järgmised muudatused. Esiteks, tulenevalt rahvastikuregistrilt hallanud AS-i Andmevara müümisest ning rahvastikuregistri üleviimisest infotehnoloogia- ja arenduskeskusesse SMIT korrigeeritakse rahvastikuregistrilt õigustatud huvi korral andmete väljastamise regulatsiooni. Kehtiva seaduse kohaselt võimaldab füüsilisele ja juriidilisele isikule õigustatud huvi korral juurdepääsu rahvastikuregistri andmetele vaid volitatud töötaja. Eelnõuga sätestatakse, et teatud juhtudel on isikutel ehk inimestel või juriidilistel isikutel võimalik pöörduda andmetele juurdepääsu saamiseks maavalitsuse poole. Samuti nähakse ette sätted, mille kohaselt lubatakse isikul teatud juhtudel saada andmeid, ilma et peaks hindama õigustatud huvi.

Teiseks muudetakse perekonnaseisuaktidelt rahvastikuregistrisse andmehõivet – see on see termin, millest käis jutt – tegevatele isikutele esitatavaid nõudeid selliselt, et isik, kes kannab enne 2010. aasta 1. juulit koostatud perekonnaseisuaktide andmeid rahvastikuregistrisse, ei pea vastama perekonnaseisuametnikule esitatud nõuetele.

Kolmandaks, rahvastikuregistri seaduses sätestatakse riigilõivu tasumise kohustus rahvastikuregistriandmete väljavõtte või väljatrüki väljastamise eest isikule tema, tema alaealiste laste, eestkostetavate või surnud abikaasa kohta. Riigilõivumäärad selle toiminguga eest sätestatakse riigilõivuseaduses, nähes ette, et paberil kinnitatud väljavõtte või väljatrüki väljastamise eest tasutakse edaspidi riigilõivu viis eurot ning elektroonilise kinnitatud väljavõtte või väljatrüki väljastamise eest kolm eurot.

Samuti sätestatakse, et isikul on juurdepääsuõigus tema surnud abikaasa kohta rahvastikuregistrisse kantud andmetele. Kehtiva seaduse järgi peab hindama õigustatud huvi olemasolu. Muu hulgas tunnustatakse kehtetuks säte, mis lubab isikul taotleda juurdepääsu tema kohta rahvastikuregistrisse kantud andmetele telefoni teel, põhjusel, et nii ei ole võimalik isikut tuvastada. Samuti sätestatakse ajapiirang, millises ajast alates tagatakse isikule juurdepääs tema andmetele. Kuna rahvastikuregistri üleviimine SMIT-i toimub 1. jaanuarist, on ka need muudatused planeeritud jõustuma 1. jaanuarist 2016. Komisjoni liikmed küsisid siseministrilt ja Siseministeeriumi esindajalt eelnõu kohta lisaküsimusi. Komisjonis paluti selgitada e-residendi mõistet ning seda, kellele võib e-residentsuse anda. Minister vastas, et e-residentsus on sellise isiku õiguslik seisund, kellele on isikut tõendavate dokumentide seaduse alusel välja antud e-residendi digitaalne isikutunnistus ehk e-ID. Isikut tõendavate dokumentide seaduses on toodud selged alused, millal saab isikule sellise dokumendi väljastada. Siseministril on õigus anda e-ID teatud isikutele ka ilma nende isikliku avalduseta, näiteks Vabariigi Presidendi palvel.

Küsimusi, kas rahvastikuregistris sisalduvatele andmetele Eesti kodanike ja elanike ning Eestis elavate välismaalaste kohta tuleb juurde kolmas grupp andmeid – andmed välismaalaste kohta, kes ei ela Eestis. Siseministeerium selgitas, et need andmed on registris juba olemas. Näiteks, kui keegi soovib olla Eestis tööandja, kuid elab Bulgaarias, antakse talle samuti isikukood, et ta saaks maksta makse ning tal oleks olemas Eestis sotsiaalkindlustus. Samamoodi on registris olemas e-residentide andmed, kuna nad saavad isikukoodi ning selle käigus kantakse nende andmed registrisse. Need isikud ei ole rahvastikuregistri seaduse mõistes rahvastikuregistri objektid, nagu Eesti kodanikud, vaid nende andmeid säilitatakse rahvastikuregistri arhiivis. See on seesama jutt, mis ka enne kõlas. Praegu ei ole aga nende andmete juures märget e-residentsuse kohta. Märge on vajalik selleks, et riigiasutused, kes vajavad eraldi loetelu e-residentidest, saaksid need andmed kätte rahvastikuregistrilt.

Komisjoni liige märkis, et eelnõus sisaldub termin "perekonnaseisuaktilt andmehõivekande tegija". Toimunud arutelu ma rohkem ei täpsusta, kuna komisjoni liige küsis seda ka suures saalis ja sai ministrilt vastuse.

Komisjonis märgiti, et varem on olnud probleeme liiklusregistrilt andmete väljastamise eest erineva tasu võtmisel sõltuvalt sellest, kas andmed väljastatakse paberil või elektrooniliselt. Leiti, et see on

põhiseadusvastane, kuna sellega diskrimineeritakse teatud inimestegruppi. Ministeeriumi esindaja vastas, et nüüd on seaduse tasandil sätestatud, et elektrooniliselt andmete edastamine on odavam kui paberil.

Küsi, kuidas on välja arvatud eelnõuga ette nähtud riigilõivumäärad. Minister vastas, et riigilõivuseaduse kohaselt peavad riigilõivumäärad olema kulupõhised. Teenuse eest tasutav riigilõivumäär on püütud välja arvutada nii, et riigilõiv oleks vastavuses toimingute tegemiseks kuluva aja ja keskmise töötasuga. Lisaks peab arvestama, et eri registrite ja riigilõivude puhul toimub ristsubsidieerimine. Eeldatavasti peaks rahvastikuregistritoimingute eest võetud riigilõivudega saama kaetud rahvastikuregistri ülalpidamise kulud, kuid praegu riigilõivud neid kulusid tegelikult ei kata. Lõpetuseks, komisjon tegi ka otsused. Esiteks otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda 26. novembriks 2015 (otsus oli konsensuslik). Teiseks otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensuslik otsus). Kolmandaks otsustati teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. detsember 2015 kell 17.15 (samuti konsensuslik otsus). Neljandaks otsustati määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Martin Kukk. Aitäh kuulamast!

#### **11:56 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Austatud ettekandja, teile on küsimusi. Tanel Talve, palun!

#### **11:56 Tanel Talve**

Aitüma! Ma selguse huvides jätkan ikkagi seda e-residendi andmete arhiivi kandmise teemat. Eri hinnangutel võib see siiski põhjustada probleeme ja tõrkeid infosüsteemides, mis pärivad rahvastikuregistrilt andmeid. On olemas infosüsteeme, mis päringu tegemisel arhiivis olevaid andmeid üldse arvesse ei võta. Kas see ei või tekitada suurt segadust ja lõpuks ka kohtuasju? Kas komisjonis oli sellest täpsemalt juttu?

#### **11:57 Martin Kukk**

Aitäh! Minu mäletamist mööda komisjonis sellest täpsemalt juttu ei olnud. Aga peale esimest lugemist saab teie küsimuse juurde komisjonis tagasi tulla ja vaadata konkreetsemalt, kas võib tekkida probleeme või mitte. Tulenevalt infost, mis me küsimuse arutamise käigus teada saame, saame teha otsused, kas on vaja midagi muuta või mitte.

#### **11:57 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soovi alustada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 124 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 124 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 3. detsembri kell 17.15.

---

### **7. 11:58 Riigipiiri seaduse, politsei ja piirivalve seaduse ning riigipiiri seaduse, tolliseaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (141 SE) esimene lugemine**

#### **11:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Läheme tänase viimase päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riigipiiri seaduse, politsei ja piirivalve seaduse ning riigipiiri seaduse, tolliseaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 141 esimene lugemine. Ettekandja on siseminister Hanno Pevkur. Palun!

#### **11:58 Siseminister Hanno Pevkur**

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Kiire ülevaade eelnõust, mille pealkirja juhataja ette luges. Laias laastus on sellel eelnõul kolm eesmärki: esimene puudutab lennureiside broneeringuinfot, teine piiriületuse ootealasi ja kolmas politsei tegevust riigipiiri valvamisel. Teatavasti võttis parlament juba 2014. aastal vastu lennureiside broneeringuinfo seadusmuudatused. Tollal oli arusaam, et mõistlik oleks töödelda broneeringuinfot piirikontrolli andmekogus. Kuid arvestades, et aeg on edasi läinud ja tehniliste analüüsidega on jõutud kolme aastaga sinnamaale, et see süsteem ei ole kõige otstarbekam, on mõistlik broneeringuinfo kanda eraldi andmekogusse. See

töö on käimas. Teine broneeringuinfot puudutav punkt käsitleb isikuandmete kaitset. Me teame, et andmesubjektil on alati õigus andmekogust neid andmeid saada. Siin on üks erisus: terrorismivastase võitluse tõttu saab Politsei- ja Piirivalveamet tulevikus piirata isiku õigust andmeid saada ja seda just nimelt terrorikuritegude või teiste raskete kuritegude menetlemisega seoses. Kolmas broneeringuinfoga seotud muudatus käsitleb sellist terminit nagu "pseudonüümistatud andmed". Nimelt on võimalik ja tulebki muuta lennureisijate andmed anonüümseks, neid nimetatakse siis pseudonüümistatud andmeteks. Jällegi peab olema võimalik neid pseudonüümistatud andmeid vajaduse korral – terrorismivastases võitluses terrorikuritegude uurimiseks ja lahendamiseks – lahti võtta, et muuta need isikuandmete tasandil uuesti nähtavaks. On ka ettepanek selgelt sätestada, et kui lennuettevõtja ei edasta broneeringuinfot, siis on ette nähtud sanktsioon. Füüsilist isikut võib trahvida kuni 300 trahviühikuga ja juriidilist isikut kuni 6400 euroga. Piiriületuse ootealadest rääkides on hästi oluline, et kehtiv regulatsioon ütleb selgelt, mida peab teenusepakkuja piiriületuse ootealal pakkuma, kuid see süsteem on liiga paindumatu. Järgmise aasta kevadel praegused lepingud lõppevad ja me soovime olukorra üle vaadata. Tolli töö tulemusel on väikeautode piirijärjekorrad, eriti kagupiiril, peaaegu kadunud. Seetõttu ei ole mõistlik seda nii täpselt sätestada ehk tuleks leevendada tingimusi, kuidas ootealateenuse osutamist tulevikus korraldada. Riigipiiri valvamisest lubab kehtiv regulatsioon Politsei- ja Piirivalveameti piirivalvuritel kasutada takistamatult erateid, kuid on selge, et see regulatsioon ei ole piisav. Piiri valvamiseks on vaja kasutada ka eramaid, samamoodi piiriveekogusid. Seetõttu on nüüd täpsustatud regulatsiooni nii piiriveekogude kui ka eramaade kohta, et anda Politsei- ja Piirivalveameti ametnikele õigus seal viibida. Sellised on ette pandavad muudatused. Toetame põhiseaduskomisjoni ettepanekut, vabandust, see oli õiguskomisjon, esimene lugemine lõpetada. Kui võimalik, siis tuleks ka see eelnõu enne 1. jaanuari ära menetleda. Aitäh!

### **12:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Teile on küsimusi. Ken-Marti Vaher, palun!

### **12:03 Ken-Marti Vaher**

Austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kuigi lennureisijate broneeringuinfosüsteemi teemat käsitleti siin ka eelmise koosseisu ajal ja üks seda ole aastate jooksul arutatud mitmes institutsioonis, annan ma teile hea meelega võimaluse siiski öelda suurele saalile lühidalt, milline on lennureisijate broneeringuinfo väärtus ühele Euroopa Liidu liikmesriigile, mis me sellest realselt kasu saame ning milline on selle mõju ka võitlusele kuritegevuse vastu. Minu küsimuse teine pool puudutab seda, kuhu me oleme jõudnud sellesama arendusprojekti ajagraafikus. Seletuskirjas on mõjude all kenasti välja toodud ka rahalised arvestused, aga millisel hetkel me võiksime teie arvates seda süsteemi rakendada ja kuidas me liigume selles ajagraafikus, mida on mainitud?

### **12:04 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh! Alustan esimesest küsimusest. Ütlen stenogrammi huvides veel kord, et tegemist on PNR-i ehk *passenger name record*iga, s.o lennureisijate broneeringuinfo. Kui te ostate lennupileti, siis seal peal on näha PNR- või broneeringukood, mille all on registreeritud teie lennuga seotud andmed: kes te olete, kuhu te lendate ja kui palju teil pagasit on. Neid andmeid vahetatakse juba praegu Euroopa ja Ameerika Ühendriikide vahel ning Mandri-Euroopa ja Suurbritannia vahel. Suurbritannia juba kasutab lennureisijate broneeringuinfot ja Euroopa Liit on kokku leppinud, et broneeringuinfosüsteem peaks tulema esimesel võimalusel. Küsijale ütlen täpsustuseks, et Euroopa Parlamendis on sellekohane kaasotsustus pooleli. Euroopa Parlamendi esindaja käis eelmisel reedel ministrite nõukogu istungil ja lubas, et parlament teeb kõik selleks, et 1. jaanuariks oleks parlamendil otsus tehtud ja süsteem saaks jõusse, muu hulgas see, mis on meile väga oluline, et ka Euroopa Liidu sisesed lennud oleksid selles süsteemis kajastatud.

Loomulikult on meile veel oluline see, et kui võimalik kurjategija, kelle kohta on meil eelinfo või juba varasemast ajast info olemas, istub lennuki peale, siis on teada, millal ta Eestisse jõuab ja talle on võimalik viisakalt vastu minna. Mitte ainult terrorismivastases võitluses, vaid ka muu kuritegevuse vastases võitluses on vaja selliseid andmeid kätte saada ja neid teiste liikmesriikidega vahetada. Praegu, kui me oleme näinud hiljutisi Pariisi terrorirünnakuid ja teame ka meedias avaldatud andmetest, et inimesed liikusid liikmesriikide vahel, milleks saab kasutada ka lennukit, on hästi oluline, et see

infovahetus liikmesriikide vahel toimuks, selleks et terrorismivastase võitlusega saaks paremini tegelda. Ajagraafiku kohta võin öelda, et me oleme omadega kenasti graafikus. Nagu ka hea küsija mäletab, 1. jaanuarist peab olema süsteem valmis, praegu seda testitakse ja loodame, et tõrkeid ette ei tule. Aga veel kord ütlen, selleks, et seda süsteemi täismahus rakendada, peame ootama ära Euroopa Parlamendi otsuse.

#### **12:06 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Kalle Laanet, palun!

#### **12:06 Kalle Laanet**

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma lihtsalt stenogrammi huvides veel korra täpsustan. Ma loodan, et sina, ministeerium ja valitsus toetate põhiseaduskomisjoni, mitte õiguskomisjoni otsust esimene lugemine lõpetada.

#### **12:07 Siseminister Hanno Pevkur**

Vabandust! Ikka põhiseaduskomisjoni otsust, see oli minu eksimus. Ma korra ütlesin, et põhiseaduskomisjoni otsus, aga mingil segasel põhjusel ütlesin siis, et see oli õiguskomisjoni otsus. Jah, stenogrammi huvides peab ütleva, et otsustati toetada põhiseaduskomisjoni ettepanekut esimene lugemine lõpetada. Aga kui õiguskomisjon soovib ka midagi arvata, siis me seda ka toetame.

#### **12:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Jüri Adams, palun!

#### **12:07 Jüri Adams**

Aitäh! Eelnõule on lisatud ühe põhimääruse kavand, mis koosneb põhimääruse osade pealkirjadest. Üks nendest on "Andmekogu andmete õiguslik tähendus". Ma ei kujuta ette, et mingi põhimäärus saaks defineerida õiguslikku tähendust, see peaks toimuma ikka põhimääruse-eelselt. Aga kuna eelnõust see asi ei selgu, siis kas te oskate ütelda, võimaluste piires, mis on broneeringuinfo andmete õiguslik tähendus?

#### **12:08 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh! Broneeringuinfo andmete õiguslik tähendus on väga lihtne. Esiteks, andmekogusse hõivatakse ainult need andmed, mis on seaduses ette nähtud. Teiseks, neid andmeid on võimalik töödelda ja töötlemise käigus teatavaks saanud informatsiooni võib vajaduse korral kasutada isiku põhiõiguste piiramiseks, näiteks kriminaalmenetluses. Selles mõttes saab neid andmeid kasutada ainult ranges kooskõlas kokkulepitud normidega ehk seaduses toodud alustega.

#### **12:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Arno Sild, palun!

#### **12:08 Arno Sild**

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Mul on küsimus piiriületuse ootealade kohta. Esiteks, mille pärast on Luhamaa ja Koidula piiripunktis erinevad hinnad? Aga veel tähtsam on see, et neid ootealaid juba kaua aega peaaegu ei kasutata. Rahakasseeriija nõuab ainult, et ootealal ringi keerataks, siis võib kohe edasi minna. Miks ei ole sellist bürokraatlikku asjaajamist suudetud siiski seni ära kaotada ja kuude viisi, järgmise kevadeni, peab selline kord kehtima? Ma veoautode järjekorraga ei ole hästi kursis, aga sõiduautodel ei ole seal mingeid järjekordi enam kuude viisi olnud.

#### **12:09 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh! Alustame algusest. Miks on erinevad hinnad? Väga lihtsal põhjusel. Ootealadel on viis teenusepakkujat, nii Ida-Virus kui ka Kagu-Eestis. Nende leidmiseks oli avalik hange ja hanke käigus tekkisid ka need hinnad.

Mis puudutab ooteala olemasolu, siis ma olen teiega täiesti nõus, et olukord vajab muutmist. Ma olen seda ka välja öelnud. Te ütlesite, et seal järjekordi ei ole. Paljuski ei olegi järjekordi sellepärast, et on

elektrooniline eelregistreerimine ja vajaduse korral kasutatakse ooteala. Omal ajal, viis aastat tagasi, kui see süsteem loodi, siis võib-olla ei suudetud ette näha, et kahe riigi vahelise muutunud suhtlemise ja tollieeskirjade muutumise tõttu ootealade kasutamine väheneb. Aga elektrooniline registreerimine on kindlasti vajalik. Nagu ma ütlesin, uue süsteemi juurutame me sellest hetkest, kui vanad lepingud lõpevad. Kui me tahaksime lepingud kohe ära lõpetada, siis peaksime lepingupartneritele maksma välja nii saamata jäänud tasud kui ka leppetrahvid. Minu hinnangul ei ole see mõistlik, vaid mõistlik on ette valmistada uus kord, mis jõustuks järgmise aasta kevadest, siis, kui vanad lepingud lõpevad.

#### **12:11 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Jüri Adams, palun!

#### **12:11 Jüri Adams**

Aitäh! Kommenteerides teie vastust minu eelmisele küsimusele, ütlen, et see, mis te ütlesite, oli küll kõik õige, aga et seal mingit õiguslikku aspekti oleks olnud, seda ma ei suutnud sedastada. Aga siin on termin "pseudonüümistamine". See on muidugi võõrsõna, mis on Eestis väga tuntud, aga eesti keeles on see näiteks erinevalt prantsuse või inglise keelest kitsama tähendusega, seda kasutatakse kirjanduse ja kunsti valdkonnas. Meil on olemas ka omakeelne vaste "varjunimi", on veel igasuguseid sünonüüme. Kas siin ei ole tegemist jälle ühe eurodirektiivi või muu eeskirja stilistiliselt käpardliku tõlkega? On teil olulisi põhjendusi, mis pärast see võõrkeelne variant on parem kui mingisugune võimalik omakeelne variant?

#### **12:12 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh! Kõigepealt, mis puudutab õiguslikku tähendust, siis on siin väga lihtne põhjus. Kuna lennureisijate broneeringuinfo tähendab isikuandmete käitlemist, siis tuleb seaduses väga selgelt anda ulatus ja piirid, kuidas me neid andmeid kogume ja töötleme ning millisel alusel on korrakaitseasutustel võimalik neid andmeid vaadata ja näiteks keelduda isikule tema kohta kogutud andmete väljastamisest. (Repliik saalist.) Andmekogul on ka õiguslik tähendus. Andmekogu on meil olemas, me peame ütlema, et me kogume andmeid, need andmed kantakse andmekogusse ja andmekogu üle saab ka Andmekaitse Inspeksioon sellisel juhul järelevalvet teha.

Mis puudutab pseudonüümistatud andmeid, siis arvestades, et meil on peenregulatsioon tihedas koostöös Euroopa Liidu õigusaktidega, on mõistlik kasutada sarnaseid mõisteid. Kui me kasutame mitterahvusvahelist mõistet, siis see võib tekitada probleeme, riikide vahel võib tekkida arusaamatusi. Praegu on selline termin põhjendatud, igal muul juhul kasutatakse loomulikult eestikeelseid termineid.

#### **12:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Peeter Ernits, palun!

#### **12:13 Peeter Ernits**

Lugupeetud juhataja! Hea siseminister! Broneeringuinfo andmekogu peaks tööle hakkama uuest aastast. Kuidas on pilt meie naaberriikides seda laadi andmekoguga? Praegu seda, nagu ma aru saan, ei ole.

#### **12:14 Siseminister Hanno Pevkur**

Aitäh! Euroopa Komisjon eraldas nendele liikmesriikidele, kellel oli vaja need andmekogud ja regulatsioon luua, konkreetseid vahendid. Neid riike oli vist 15, aga ma võin eksida, võin pärast täpsustada. Need vahendid eraldati selleks, et kõikides liikmesriikides oleksid olemas need andmekogud ja ka regulatsioonid. Eesti sai Euroopa Liidust ligi neli miljonit eurot, kui ma õigesti mäletan. See andis meile võimaluse andmekogu luua. Samasugune kohustus on ka teistel liikmesriikidel, kellel sellist andmekogu veel ei ole, ikka seetõttu, et ei ole mõtet broneeringuinfosüsteemi luua, kui kõikide liikmesriikidega ei ole võimalik infot vahetada. Nii lihtne see ongi.

#### **12:15 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni esimehe Kalle Laaneti!

## 12:15 Kalle Laanet

Austatud aseesimees! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas kõnealust eelnõu neljapäeval, 19. novembril 2015. Siseminister esindajad tutvustasid komisjonile riigipiiri seaduse, politsei ja piirivalve seaduse ning riigipiiri seaduse, tolliseaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu.

Esimene muudatus, nagu minister siin just ette kandis, puudutas piiriületuse ootealal teenusepakkujatega halduslepingute sõlmimist. Siseminister, piiriületuse ootealal teenusepakkujate ning andmekogu haldajatega sõlmitud lepingud lõpevad 2016. aasta maikuus. Kehtivas riigipiiri seaduses on detailselt kirjeldatud, millistele nõuetele peavad piiriületuse ootealateenused vastama. Eelnõuga soovitakse neid nõudeid leevendada, nähes ette, et nõuded kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri ja teenusepakkuja vahel sõlmitava halduslepinguga. Komisjonis märgiti, et sel teemal toimus hiljuti arutelu ka õiguskomisjonis, ning küsiti, kas uue korraga välistatakse olukord, et inimesed sõidavad ootealast läbi ning peavad mitte mingisugust teenust kasutamata teenuse eest maksma. Seda küsiti täna ka siin. Minister esindaja vastas, et õiguskomisjonis on arutatud praegust olukorda Kagu-Eesti piiripunktides, kus järjekordi ei ole, kuid sõidukid peavad sisenema ootealasse ning maksma ootealatasu. Riigipiiri seaduse § 8<sup>3</sup> lõike 4 kohaselt ei tohi võtta piiriületuse ooteala kasutamise tasu, kui sõidukijuht ei kasuta piiriületuse ootealateenust. Samas peavad kehtiva riigipiiri seaduse kohaselt ootealateenuse pakkujad järjekorra olemasolust olenemata kontrollima isiku vastavust piirijärjekorra infosüsteemi kantud andmetele. Sisuliselt on see ka põhjendatud, selleks et saaks kontrollida, kas isik on reserveerinud järjekorras koha või trügib ta kellestki mööda. Seega on seadusest tulenev kohustus teha teatud toiminguid ning seda on käsitletud teenuse pakkumisena. Eelnõu kohaselt kaotatakse seadusest sellised jäigad nõuded ootealateenuse pakkujatele ära ning nende kohustused sätestatakse halduslepingus. Minister valmistab ette uusi hanketingimusi. Arutlusel on ka võimalus, et kui füüsilist järjekorda tõesti ei ole, siis ei pea isik ooteala kasutama ega maksma selle eest ka tasu. See lepitakse kokku 2016. aasta maikuus sõlmitavas halduslepingus.

Minister esindaja märkis, et eelnõuga tehakse ettepanek muuta 1. jaanuarist 2016 jõustuva riigipiiri seaduse, tolliseaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seadusega loodud õiguslikku raamistikku lennureisijate broneeringuinfo andmete edastamise ja töötlemise kohta. Minister esialgne ettepanek, mis tehti mõni aeg tagasi, nägi ette, et broneeringuinfosüsteem broneeringuinfo ehk PNR-andmete kogumiseks luuakse piirivalve infosüsteemi juurde. Infosüsteemi arendamise käigus on aga leitud, et olemasoleva infosüsteemi juurde broneeringuinfosüsteemi luua ei saa. Esiteks on seal jõudluse probleemid ning teiseks on andmekogude andmete töötlemise eesmärgid erinevad. Eelnõuga soovitakse luua riigipiiri seadusesse alus broneeringuinfo edastamise ja töötlemise kohta, et tekiks eraldi andmekogu. Komisjoni liige soovis teada, millal avastati, et broneeringuinfosüsteemi ei saa olemasoleva infosüsteemi juurde luua. Minister esindaja vastas, et see on selgunud infosüsteemi arendamise käigus viimase poole aasta jooksul ning arendustööd ja hankijate leidmine on nõudnud aega.

Komisjoni liige palus selgitada, mida tähendab eelnõus sisalduv termin "Eesti sisepiir" ning mille poolest erineb see mõistest "Eesti välispiir". Eelnõu § 1 punkti 7 kohaselt täiendatakse riigipiiri seadust §-ga 9<sup>7</sup>, mille lõikes 1 nähakse ette, et vedaja, kes toimetab Eestisse saabuval ja Eestist lahkuval reisijal üle Eesti sise- või välispiiri õhuteed pidi, edastab Politsei- ja Piirivalveametile lennureisija broneeringuinfo. Siseminister arvas, et tegemist võib olla direktiivist tuleneva sättega ja ilmselt on mõeldud liikmesriikide piire, kuna Euroopa Liidu mõistes loetakse liikmesriikide piirid sisepiirideks. Komisjoni liige märkis, et sel juhul on tegemist Euroopa Liidu, mitte Eesti sisepiiriga, ning palus seda terminit täpsustada. Ette rutates võin öelda, et Siseminister on seda täpsustanud ja teinud põhiseaduskomisjonile teatud ettepanekud.

Komisjonis tehti kriitiline märkus eelnõu pealkirja kohta ning paluti eelnõu algatamisel silmas pidada, et pealkiri oleks mõistlik. Tõesti, praegune pealkiri on lohisev, pikk ja kordav.

Mida otsustati? Otsustati teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 26. novembriks 2015 (konsensuslikult), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensuslikult), teha ettepanek määrata



muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. detsember 2015 kell 17.15 (konsensuslikult) ja otsustati määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimees Kalle Laanet (seegi otsus oli konsensuslik). Aitäh!

#### **12:20 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Teile on küsimus. Valeri Korb, palun!

#### **12:20 Valeri Korb**

Aitäh! Hea kolleeg! Öelge kahe sõnaga, mis muutub hariliku inimese jaoks, kui me hääletame selle seaduse poolt. Võib-olla ütlete kahe sõnaga, mitte nende lausetega, mida komisjonis öeldi.

#### **12:21 Kalle Laanet**

Aitäh, hea küsija! Kahe sõnaga päris ei saa, aga ma katsun kahe lausega hakkama saada. Esiteks muudetakse paindlikumaks riigipiiri ootealadele lähenemise ja nende ületamise korda. Kui praegu on seadusesse kirjutatud väga jäigad reeglid, kuidas see peab toimuma, siis nüüd üritatakse seadust õgvendada ja täpsed reeglid kehtestatakse halduslepinguga. Teine põhiline eesmärk peaks olema informatsiooni kogumine terrorismivastase võitluse jaoks ja terrorismi ennetamise tarbeks. Meil hakkavad olema lennureisijate andmed, küll anonüümsel kujul, aga neid on võimalik, nagu ka minister ütles, lahti muukida, kui vaja on. Need on selle eelnõu kaks kõige olulisemat eesmärki.

#### **12:22 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Rohkem küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 141 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 141 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 3. detsembri kell 17.15. Lugupeetud kolleegid, me oleme töö tänase päevakorra punktidega lõpetanud. Aitäh teile! Täna istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.22.